

[Udenrigsministeren]

går en byrdefuld tid i møde. Man har stillet den over for enestående vanskelige økonomiske problemer, som ikke kan løses på kort tid. Den nye regerings måske største problem i de kommende måneder bliver derfor at bevare befolkningens støtte og tro på, at problemerne først kan blive løst efter yderligere en periode med hårde tider.

I Ungarn er udviklingen næsten gået endnu stærkere. I foråret, kort tid efter János Kádárs død, blev premierministeren fra 1956, Imre Nagy, rehabiliteret og genbegravet, en begivenhed af stor symbolsk værdi. Jeg besøgte selv i går pladsen i udkanten af Budapest, hvor han, Pal Maléter og 300 andre ligger begravet, en plads, der er ved at udvikle sig til en slags uformel mindelund. Det var en gribende oplevelse, en meget stærk illustration af, hvor hurtigt udviklingen går i Ungarn.

For få uger siden opløste det kommunistiske parti i Ungarn sig selv. Det omdannede sig til et socialistisk parti efter vesteuropæisk model. Til foråret har man planlagt det første fuldstændig frie parlamentsvalg i vestlig forstand i Østeuropa i de sidste 40 år. Der er for øjeblikket næsten 40 partier, der har meldt sig til dette valg. Jeg havde lejlighed til at træffe repræsentanter for en del af partierne forleden aften. Det var bemærkelsesværdigt, at det dér ligesom her ofte er de partier, der grundlæggende står hinanden nærmest, som skændes mest heftigt og indgående.

Ungarerne har for at holde antallet af partier på et rimeligt niveau lavet en spærregrænse på 4 pct. Om det regerende parti kan bevare magten efter det kommende valg, er ifølge partiet selv et meget åbent spørgsmål. Under de drøftelser, jeg havde med bl.a. partiets nye leder i de sidste par dage, sagde man meget åbent til mig, at det, man satser på, er en stor koalition. Man regner ikke med selv at kunne vinde valget.

I øvrigt har Ungarn for få dage siden udråbt sig til en demokratisk republik. Man gjorde det på 33-års-dagen for opstanden i 1956 – en utrolig elegant måde, synes jeg, hvorpå man får løst spørgsmålet om, hvilken dag der i fremtiden skal være den nye republiks nationaldag.

Men også i Ungarn er der store økonomiske problemer, om end de ikke er af samme størrelsesorden som i Polen og Sovjetunionen. Og de kommende års regeringer i Ungarn har derfor godt nok bedre arbejdsbetingelser, men de står

over for det samme problem som de andre: de skal igennem en vanskelig periode, hvor man skal fastholde befolkningens engagement og tillid, samtidig med at man ikke kan præstere positive økonomiske resultater, men tværtimod skal igennem perioder med arbejdsløshed, inflation og meget af det andet, som uundgåeligt vil optræde, når man skal til at nedbryde en stivnet økonomisk sektor.

I det sidste par år har udviklingen i disse tre reformvenlige lande tiltrukket sig næsten al vor opmærksomhed, men vi må ikke glemme Jugoslavien, der vel var det oprindelige reformvenlige land i Østeuropa. Også Jugoslavien er stillet over for meget store økonomiske, politiske og etniske problemer, som det kræver tid at få løst. Og man behøver – for tage nogle eksempler – blot at nævne en inflation på over 1.000 pct. og øget splittelse mellem flere af delrepublikkerne.

På den anden side ser vi så, at først og fremmest DDR og Rumænien, men også Tjekkosllovakiet og Bulgarien hidtil har vendt sig imod reformbølgen. Her har man klamret sig til årtiers fejlslagen politik, men tydeligvis under et stadig voksende pres for at indføre reformer. Hvor længe regimerne kan modstå dette pres, kan kun tiden vise. Vi ved, at der også i disse lande findes reformvenlige kræfter, og vi må tro, at de vil komme til udfoldelse, når der gives mulighed herfor. Vi har jo allerede set visse opmuntrende tilløb hertil i DDR, og vi ved også, at man dér opmærksomt vil se på, om det lykkes at gennemføre reformerne i Polen og Ungarn, og at det i høj grad vil være afgørende for, om man også kan komme i gang andre steder. Det gør det så meget vigtigere at bidrage til reformernes succes i de lande, der er slået ind på denne vej.

Regeringen har ved gentagne lejligheder – både offentligt og under bilaterale samtaler – givet udtryk for sin fulde støtte til og sin fulde sympati for reformbestrebelseerne i Sovjetunionen, i Polen og i Ungarn. Vi er midt i en betydningsfuld historisk udvikling, som kan være med til at omforme det europæiske politiske landskab på helt afgørende og positiv måde.

Vi må ikke være blinde for, at reformbestrebelseerne i Sovjetunionen og i Øst- og Central-europa også kan indebære en vis risiko både for landene selv og for forholdet mellem Øst og Vest. Vi ved ikke, hvor længe reformprocessen